

ก

ความรู้เรื่องการผ่าตัดมดลูก (Hysterectomy)

สำหรับผู้ป่วยบริการ

โดย... คณะอนุกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ
ราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย

การผ่าตัดมดลูก (hysterectomy) หมายถึง การผ่าตัดเพื่อเอามดลูกออก ส่วนใหญ่แพทย์จะตัดส่วนคอมดลูก (cervix) ออกร่วมด้วย หลังการผ่าตัดมดลูกแล้ว ผู้ป่วยจะไม่มีระดูและไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ ในบางกรณีแพทย์อาจจำเป็นต้องตัดปีกมดลูก คือ ท่อนำไข่และรังไข่ออกด้วย

ข้อบ่งชี้ในการผ่าตัดมดลูก

การผ่าตัดมดลูกเป็นการรักษาโรคหรือความผิดปกติต่าง ๆ ที่พบได้บ่อย จากสาเหตุดังนี้

๑. เนื้องอกของกล้ามเนื้อมดลูก
๒. มดลูกหย่อน
๓. ระดูมาก
๔. ปวดท้องน้อยเรื้อรัง
๕. มะเร็งคอมมดลูก
๖. มะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูก
๗. มะเร็งรังไข่

วิธีการผ่าตัดมดลูก

ปัจจุบันการผ่าตัดมดลูกสามารถทำได้ ๓ วิธี ได้แก่ การผ่าตัดเปิดผ่านหน้าท้อง ผ่าตัดผ่านกล้องส่องช่องท้อง ผ่าตัดทางช่องคลอด แต่ละวิธีมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน แพทย์จะให้คำแนะนำว่าควรใช้วิธีใด จึงจะเหมาะสม

การเตรียมตัวก่อนการผ่าตัดมดลูก

การผ่าตัดมดลูกอาจเป็นไปได้ทั้งแบบที่มีการเตรียมตัวล่วงหน้าหรือแบบผ่าตัดฉุกเฉิน ขึ้นอยู่กับเหตุผลของการผ่าตัด แต่ไม่ว่าจะเป็นแบบใดจะได้รับการเตรียมการจากแพทย์คล้ายกัน

๑. แพทย์ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการผ่าตัดมดลูกและให้ลงนามยินยอมเข้ารับการผ่าตัด
๒. งดอาหารและน้ำทางปากอย่างน้อย ๘ ชั่วโมงก่อนการผ่าตัด
อาจยกเว้นในกรณีการผ่าตัดฉุกเฉิน

๓. ทำความสะอาดและโกนขนบริเวณเหนือหัวหน่าวและท้องน้อย ตำแหน่งที่จะลงแผลผ่าตัด
๔. เจาะเลือดเพื่อใช้ในการเตรียมเลือด เพื่อไว้ใช้ในกรณีที่อาจเสียเลือดมากขณะผ่าตัด
๕. ให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ
๖. กรณีผ่าตัดเปิดผ่านหน้าท้องหรือผ่าตัดผ่านกล้องส่องช่องท้อง จะใส่สายสวนคาไว้ในกระเพาะปัสสาวะเพื่อระบายปัสสาวะไม่ให้กระเพาะปัสสาวะโป่งพอง ซึ่งจะช่วยให้เห็นส่วนล่างของมดลูกได้ชัดเจนและป้องกันอันตรายต่อกระเพาะปัสสาวะในขณะผ่าตัด
๗. สวนอุจจาระเพื่อให้ทวารหนักและลำไส้ใหญ่ส่วนล่างปราศจากอุจจาระ ยกเว้นมีข้อห้ามหรือกรณีการผ่าตัดฉุกเฉิน
๘. ทำความสะอาดในช่องคลอดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค
๙. ให้ยาปฏิชีวนะก่อนไปห้องผ่าตัด

การให้ยาระงับความรู้สึกในการผ่าตัดมดลูก

ก่อนการผ่าตัดจะได้รับการให้ยาระงับความรู้สึก ซึ่งทำได้ ๒ วิธี คือ

๑. การดมยาสลบ เป็นการฉีดยาให้หลับแล้วใส่ท่อช่วยหายใจเข้าไปในหลอดลม ให้ยาระงับปวดและยาคลายกล้ามเนื้อ
๒. การฉีดยาชาเข้าบริเวณไขสันหลัง จะทำให้หมดความรู้สึกเฉพาะส่วนล่างของร่างกาย ตั้งแต่ระดับเหนือเอวเล็กน้อยลงมาถึงปลายเท้า

การเลือกวิธีให้ยาระงับความรู้สึกขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของวิสัญญีแพทย์ ซึ่งโดยทั่วไปจะพิจารณาตามความจำเป็นเร่งด่วนโรคหรือภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วย ข้อบ่งชี้และข้อบ่งห้ามของการรับความรู้สึกแต่ละวิธี

ขั้นตอนในการผ่าตัดมดลูก

ผู้ป่วยที่จะรับการผ่าตัดมดลูกจะถูกจัดให้อยู่ในท่านอนหงายหรือ นอนหงายยกขาทั้ง ๒ ข้างพาดบนขาหยั่ง ภายหลังจากที่ได้รับการให้ยา าระงับความรู้สึกและทำความสะอาดหน้าท้องหรือบริเวณอวัยวะเพศแล้ว ถ้าเป็นการผ่าตัดผ่านทางหน้าท้อง แพทย์จะลงแผลผ่าตัดบริเวณหน้าท้อง โดยแผลผ่าตัดอาจเป็นแนวตรงจากบริเวณใต้สะดือถึงบริเวณหัวหน่าวหรือ แนวขวางบริเวณเหนือหัวหน่าวประมาณ ๒-๓ เซนติเมตร ยาวประมาณ ๑๐ เซนติเมตรตามความเหมาะสม ต่อจากนั้นจะทำการผ่าตัดแยกผนังหน้า ท้องชั้นต่าง ๆ เข้าสู่ช่องท้องที่ละชั้นจนถึงตัวมดลูก กรณีที่ผ่าตัดผ่านกล้อง ส่องช่องท้อง แพทย์จะลงแผลผ่าตัดขนาดเล็กประมาณ ๑-๒ เซนติเมตร ในตำแหน่งต่าง ๆ บริเวณหน้าท้อง เพื่อสอดกล้องและเครื่องมือเข้าไป ในช่องท้อง จากนั้นจึงทำการตัดมดลูกออก ตรวจสอบจนไม่พบจุดเลือดออก แล้วจึงเย็บปิดผนังหน้าท้องชั้นต่าง ๆ ที่ละชั้นจนถึงชั้นผิวหนัง การผ่าตัด มดลูกทางช่องคลอดจะลงแผลผ่าตัดผ่านเยื่อช่องคลอดที่บริเวณเหนือคอ มดลูกไปที่ละชั้นจนเข้าช่องท้องได้ แล้วทำการตัดมดลูกออก เย็บปิดแผล ที่ละชั้นเช่นเดียวกัน

ภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัดมดลูก

ภาวะแทรกซ้อนขณะผ่าตัด

๑. เสียเลือดมากจนต้องได้รับเลือดพบประมาณ ๒๓ รายใน ๑,๐๐๐ ราย
๒. อันตรายต่ออวัยวะภายในอื่น ๆ เช่น กระเพาะปัสสาวะและ/ หรือท่อไตพบประมาณ ๗ รายใน ๑,๐๐๐ ราย อันตรายต่อ ลำไส้พบประมาณ ๔ รายใน ๑๐,๐๐๐ ราย
๓. อาจเกิดภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรง ถึงขั้นเสียชีวิตได้ แต่พบ น้อยมากประมาณ ๑ ใน ๑,๐๐๐ ราย

๔. การผ่าตัดแบบผ่านกล้องส่องช่องท้อง หรือผ่าตัดแบบผ่านทางช่องคลอด อาจจำเป็นต้องเปลี่ยนเป็นการเปิดผ่านหน้าท้อง แทน ขึ้นกับดุลยพินิจของแพทย์ผู้ทำผ่าตัด

ภาวะแทรกซ้อนหลังผ่าตัด

๑. ต้องกลับไปเปิดผ่าตัดใหม่เนื่องจากมีเลือดออกหรือแผลผ่าตัดแยกพบประมาณ ๗ รายใน ๑,๐๐๐ ราย
๒. ภาวะลำไส้อุดตันภายหลังการผ่าตัด
๓. การเปลี่ยนแปลงการทำงานของกระเพาะปัสสาวะและลำไส้
๔. การติดเชื้อที่แผลผ่าตัดในอุ้งเชิงกรานหรือระบบปัสสาวะที่ต้องได้รับยาปฏิชีวนะและการรักษาอื่น ๆ พบประมาณ ๒ รายใน ๑,๐๐๐ ราย
๕. ลิ่มเลือดอุดตันที่ขาหรือปอดพบประมาณ ๔ รายใน ๑,๐๐๐ ราย
๖. อาการของภาวะหมดระดู ในกรณีที่ได้รับการตัดรังไข่ทั้งสองข้างร่วมด้วย
๗. เลือดออกจากแผลผ่าตัด แผลหายช้าหรือเกิดรอยแผลเป็น
๘. อาการแสบร้อนหรือชาบริเวณแผลผ่าตัดหรือรอบ ๆ แผล ซึ่งจะหายได้เองในภายหลัง
๙. การผ่าตัดแบบผ่านทางช่องคลอด มีโอกาสที่จะเกิดภาวะช่องคลอดโผล่ยื่นซ้ำ

การผ่าตัดอื่น ๆ ร่วมด้วย

๑. กรณีที่เกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น อันตรายเป็นท่อไต กระเพาะปัสสาวะหรือลำไส้ แพทย์จะต้องทำการเย็บซ่อมแซม บางรายอาจจะต้องนำลำไส้ใหญ่มาเปิดออกที่หน้าท้อง

๒. ผ่าตัดรังไข่ออก เมื่อพบมีพยาธิสภาพ

การดูแลหลังการผ่าตัดมดลูก

๑. โดยทั่วไปจะงดน้ำและอาหารประมาณ ๑๒-๒๔ ชั่วโมงแรก หลังผ่าตัด ในวันถัดมาสามารถดื่มน้ำ รับประทานอาหารเหลว และอาหารอ่อนได้ตามลำดับพร้อมกับหยุดให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำและหลังจากนั้นสามารถที่จะรับประทานอาหารปกติได้
๒. ภายหลังผ่าตัด ๒๔ ชั่วโมงแรก จะได้รับยาแก้ปวดชนิดฉีดเข้าหลอดเลือดดำหรือเข้ากล้ามเนื้อ หลังจากนั้นสามารถระงับปวดด้วยยาแก้ปวดชนิดรับประทาน เช่น พาราเซตามอล
๓. ถอดสายสวนปัสสาวะออกได้ประมาณ ๒๔ ชั่วโมงแรกหลังผ่าตัด **ยกเว้นการผ่าตัดมดลูกทางช่องคลอดอาจจะต้องคาสายสวนไว้ ๕-๗ วัน**
๔. ในวันแรกหลังผ่าตัดสามารถเปลี่ยนอิริยาบถโดยการลุกนั่ง ลุกเดินใกล้ ๆ การเปลี่ยนอิริยาบถได้เร็ว จะช่วยให้ลำไส้กลับมาทำงานได้เร็ว ทำให้ท้องไม่อืด ลดการเกิดพังผืดในช่องท้อง และป้องกันการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน
๕. โดยทั่วไปจะไม่ให้แผลผ่าตัดถูกน้ำประมาณ ๗ วัน หากเย็บแผลด้วยไหมละลายไม่ต้องตัดไหม หากเย็บด้วยไหมธรรมดาให้ตัดไหมเมื่อครบ ๗ วัน
๖. โดยทั่วไปถ้าไม่มีภาวะแทรกซ้อน สามารถกลับบ้านได้ในวันที่ ๓ หรือ ๔ หลังผ่าตัด ถ้าผ่าตัดผ่านกล้องส่องช่องท้องอาจกลับบ้านได้ในวันที่ ๒ หลังผ่าตัด
๗. ควรรีบกลับมาพบแพทย์ ถ้ามีอาการผิดปกติดังต่อไปนี้ เช่น ไข้ มีน้ำหรือเลือดออกจากแผลผ่าตัด ปวดแผลมากขึ้นหรือแผลบวมแดง มีหนอง

หนังสือแสดงความยินยอม/เจตนาเข้ารับการผ่าตัดมดลูก
(Hysterectomy)

เขียนที่.....

วันที่.....

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี
เลขที่บัตรประชาชน.....ในฐานะเป็น

ผู้รับบริการ

ผู้ปกครองตามกฎหมาย/ผู้อนุบาล ของ

ชื่อ ดญ. / นาง / นางสาว.....

(กรณีที่ไม่สามารถให้ความยินยอมได้ด้วยตนเอง เช่น ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย หรือศาลสั่งให้เป็นผู้ไร้ความสามารถ ให้ผู้ปกครองตามกฎหมาย/ผู้อนุบาล ลงลายมือชื่อให้ความยินยอมแทน)

เลขประจำตัวผู้รับบริการของสถานพยาบาล(Hospital number).....

เลขที่ผู้ป่วยใน (Admission number).....หรือผู้ป่วย.....

เข้ารับการรักษาพยาบาล เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

การวินิจฉัยโรค / ข้อบ่งชี้ในการผ่าตัดมดลูก.....

.....

วิธีการผ่าตัด

เปิดผ่านหน้าท้อง   ผ่านกล้องส่องช่องท้อง

ผ่านทางช่องคลอด

ยินยอมให้ตัดรังไข่ร่วมด้วย

ใช่ ถ้าใช่ คือ   ช้างเดียว   ทั้งสองข้าง

ไม่ใช่

ยินยอมให้ตัดส่วนคอมดลูกออกร่วมด้วย

ใช่   ไม่ใช่

ภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้จากการผ่าตัดมดลูก

ภาวะแทรกซ้อนขณะผ่าตัด

๑. เสียเลือดมากจนต้องได้รับเลือดพบประมาณ ๒๓ ราย ใน ๑,๐๐๐ ราย
๒. อันตรายต่ออวัยวะภายในอื่น ๆ เช่น กระเพาะปัสสาวะและ/หรือ ท่อไตพบประมาณ ๗ รายใน ๑,๐๐๐ ราย อันตรายต่อลำไส้พบประมาณ ๔ รายใน ๑๐,๐๐๐ ราย
๓. อาจเกิดภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้แต่พบน้อยมากประมาณ ๑ ใน ๑,๐๐๐ ราย
๔. การผ่าตัดแบบผ่านกล้องส่องช่องท้อง หรือผ่าตัดแบบผ่านทางช่องคลอด อาจจำเป็นต้องเปลี่ยนเป็นการเปิดผ่านหน้าท้องแทน ขึ้นกับดุลยพินิจของแพทย์ผู้ผ่าตัด

ภาวะแทรกซ้อนหลังผ่าตัด

๑. ต้องกลับไปเปิดผ่าตัดใหม่เนื่องจากมีเลือดออกหรือแผลผ่าตัดแยกพบประมาณ ๗ รายใน ๑,๐๐๐ ราย
๒. ภาวะลำไส้อุดตันภายหลังการผ่าตัด
๓. การเปลี่ยนแปลงการทำงานของกระเพาะปัสสาวะและลำไส้
๔. การติดเชื้อที่แผลผ่าตัด ในอุ้งเชิงกรานหรือระบบปัสสาวะที่ต้องได้รับยาปฏิชีวนะและการรักษาอื่น ๆ พบประมาณ ๒ รายใน ๑,๐๐๐ ราย
๕. ลิ่มเลือดอุดตันที่ขาหรือปอดพบประมาณ ๔ รายใน ๑,๐๐๐ ราย
๖. อาการของภาวะหมดระดูในกรณีที่ได้รับการตัดรังไข่ทั้งสองข้างร่วมด้วย
๗. เลือดออกจากแผลผ่าตัด แผลหายช้าหรือเกิดรอยแผลเป็น
๘. อาการแสบร้อนหรือชาบริเวณแผลผ่าตัดหรือรอบ ๆ แผล ซึ่งจะหายได้เองในภายหลัง
๙. การผ่าตัดแบบผ่านทางช่องคลอด มีโอกาสที่จะเกิดภาวะช่องคลอดโผล่ยื่นช้า

เนื่องจากการผ่าตัดมดลูกอาจเกิดภาวะแทรกซ้อน ทำให้ต้องมีการรักษาอื่น ๆ เช่น การให้เลือดหรือยา การผ่าตัดอื่น ๆ รวมด้วยตามความจำเป็นและตามที่แพทย์เห็นสมควร

ข้าพเจ้าได้รับทราบคำอธิบายจากแพทย์หรือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับโรคที่ได้รับการวินิจฉัยอันเป็นข้อบ่งชี้สำหรับการผ่าตัดมดลูก ภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นจากการผ่าตัด การรักษาที่จำเป็นเพิ่มเติมอันเกินความคาดหมาย การระงับความรู้สึกสำหรับการผ่าตัดและภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น การได้รับเลือดและส่วนประกอบของเลือดและอาจจะเกิดภาวะแทรกซ้อนได้ ระหว่างการผ่าตัด อาจมีการบันทึกภาพหรือวีดีโอ เพื่อประโยชน์ในการรักษาและการเรียนการสอน

ข้าพเจ้าได้รับทราบว่า บางกรณีจะมีทางเลือกอื่น ๆ ของการรักษา แต่สมัครใจที่จะเข้ารับการผ่าตัดมดลูก

ข้าพเจ้าได้สอบถามแพทย์หรือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องโดยปราศจากข้อสงสัยและได้อ่านเอกสารคำแนะนำทั้งหมดแล้วซึ่งข้าพเจ้ามีความเข้าใจเป็นอย่างดี จึงได้แสดงความยินยอม/เจตนาเข้ารับการผ่าตัดมดลูก

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้รับบริการ ผู้มีอำนาจกระทำการแทน

ลงชื่อ.....(แพทย์ผู้ให้คำปรึกษา)

(.....)

ลงชื่อ.....(พยาน)

(.....)

ลงชื่อ.....(พยาน)

(.....)

วันที่...../...../.....เวลา.....น.

ข้าพเจ้าขอยกเลิกความยินยอมที่ให้ไว้ข้างต้น

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้รับบริการ ผู้มีอำนาจกระทำการแทน

วันที่...../...../.....เวลา.....น.